

Innovatív finanszírozási formák piaci és szakpolitikai elemzése a CE-partnerországokban

D.T1.5.2

Magyarországra vonatkozó elemzés - 2020

Készítette: Energiaklub

ENERGIAKLUB
SZAKPOLITIKAI INTÉZET
MÓDSZERTANI KÖZPONT

Erről a dokumentumról

Az eCentral projekt keretében vizsgált három finanszírozási modell (a köz-és magánszféra közös beruházásai (PPP), az energiahatékonysági szerződés (EPC) és a közösségi finanszírozás (CF) piacának és szabályozási/szakpolitikai rendszerének elemzését tartalmazza ez a fordítás, kizárólag Magyarország vonatkozásában. A vizsgálat a 2020 júliusi állapotot tükrözi. Az eredeti (angol nyelvű) értékelésben vizsgált országok:

- Horvátország
- Szlovénia
- Magyarország
- Ausztria
- Olaszország

A korábbi, 2018-ban készült elemzés Magyarországra vonatkozó része elérhető itt:

https://energiaklub.hu/files/project/DT1.5.2.finansz%C3%ADroz%C3%A1si%20form%C3%A1k%20szakpolitikai%20%C3%A9s%20piaci%20elemz%C3%A9se_Magyarorsz%C3%A1g.pdf

Tartalom

Bevezetés	2
1.1. Köz-és Magánszféra Közös Beruházásai (PPP)	3
1.2. Energhatékonyág-alapú szerződések (EPC)	5
1.3. Közösségi finanszírozás (CF)	7
1.4. A Budapest 18. kerületi Vackor óvoda EPC felújítási tapasztalatai	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.5. Magyarországra vonatkozó következtetések és javaslatok az innovatív finanszírozási formák elterjesztési lehetőségeire	9

Bevezetés

A frissített elemzés az alábbi forrásokra támaszkodik:

- az érintett felekkel folytatott mélyinterjúk
- az Energiaklub és az eCentral projekt szakértőinek piaci ismeretei
- és a különböző publikációk, korábbi elemzések (kiadványok és tanulmányok, jogi dokumentumok stb.)

Magyarországon továbbra sem kedvezőek az adminisztratív feltételek, ugyanakkor egyre sürgetőbb az innovatív finanszírozási formák alkalmazásának előmozdítása és ösztönzése. Ennek érdekében a Magyar Nemzeti Bank (MNB) több más szervezettel közösen pályázatot nyújtott be az EU Horizon2020 pályázati kiírására, melynek témája az energiahatékony beruházások finanszírozása, ebben innovatív finanszírozási formák is megvizsgálásra kerülnek. Az energiahatékonsági finanszírozási konzorcium tagjai: MNB, a Magyar Bankszövetség, a Szerb Bankszövetség, a BME, a Környezettudatos Építészet Magyarországi Egyesülete (a Civil Konzultáció egyik résztvevője) és az Európai Jelzálagszövetség.

Főbb célkitűzései a zöld minősítés / fenntartható beruházások meghatározása, összesítése és összehasonlítása; a megfelelő épületenergetikai teljesítmény-mérési paraméterek meghatározása; az energiahatékony hitelkibocsátás-finanszírozási mechanizmusok és a vonatkozó folyamatok megtervezése, energiahatékony jelzalog, ESCO alapú finanszírozás, számlás finanszírozás, zöld kötvények kezdeményezésének feltárása, adatgyűjtés támogatása. Emellett a piaci szereplők edukációja, szabályozási ajánlások kidolgozása és koordináció biztosítása, jó gyakorlatok megosztása.

Bár az energiahatékonságról szóló törvény (LVII./2015) nevesíti a pénzügyi ösztönzőket, mint szükséges eszközöket annak érdekében, hogy a nemzeti (és EU-s) energiahatékonsági célok megvalósuljanak, de ennek ellenére jelenleg kormányzati szinten nem ösztönzik ezen finanszírozási rendszerek igénybevételét. Amint azt az eCentral projekt keretében helyi önkormányzatok körében végzett felmérés (2018) is megmutatta¹, az önkormányzatoknak csupán elenyésző része választotta a vizsgált finanszírozási formák egyikét, a legtöbbjüknek a megfelelő ismeret és kapacitás hiányzott az ilyen projektek végrehajtásához.

A jelenleg is érvényben lévő energiahatékonságról szóló LVII./2015 törvény alapján az energiahatékonságra és az energia megtakarítási módszerekre, továbbá a pénzügyi és jogi keretre vonatkozó információk elérhetőségét biztosítani kell elektronikus úton egy rendszeresen frissített weboldalon² keresztül. Ennek segítségével mind az energiahatékonsági szolgáltatók és a pénzügyi intézetek is informálhatnak a fogyasztókat a saját szolgáltatásaikkal kapcsolatban. Ez a honlap 2015 végétől működik a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal fenntartásában. Jelenleg a fent említett szolgáltatások már elérhetőek az oldalon, a jogi háttér, az elérhető pénzügyi eszközök és energiahatékonsági gyakorlati útmutatók is közzé lettek téve.

Az Energhatékonsági Irányelv (2012/27/EU) rendelkezése szerint a tagállamok központi kormányzatának tulajdonában és használatában lévő fűtött és/vagy hűtött épületek teljes alapterületének évente 3 %-át 2014 januártól kezdve oly módon kel felújítani, hogy az megfeleljen az energiahatékonságra vonatkozóan előírt minimumkövetelményeknek. Az iskolák újraállamosítása miatt (korábban a helyi és megyei önkormányzatok voltak a tulajdonosok és működtetők is), a helyi önkormányzatok jelenleg nem érdekeltek az iskolaépületek energiahatékonságának javításában és a megújuló energiák hasznosítására szánt

¹ lásd a 2018-as elemzésben:

https://energiaklub.hu/files/project/DT1.5.2.finansz%C3%ADroz%C3%A1si%20form%C3%A1k%20szakpolitikai%20%C3%A9s%20piaci%20elemz%C3%A9se_Magyarorsz%C3%A1g.pdf

² <https://www.enhat.mekh.hu>

befektetésekben, pedig ezek az épületek nagy energia megtakarítási potenciállal rendelkeznek és ideálisak lennének energiahatékonysági projektek megvalósítására, ugyanakkor az állam feladatai ezen a téren megsokszorozódtak. A Széchenyi 2020 Környezeti és Energhatékonyági Operatív Programból nyert Európai Unió támogatásból több iskola energiahatékonysági beruházása is megvalósult 2020-ig bezárólag³, de az évi 3%-os cél reálisan nem volt elérhető.

1.1. Köz-és Magánszféra Közös Beruházásai (PPP)

1.1.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keretek

Magyarországon továbbra sincs hatályos PPP modellekre vonatkozó szabályozás és az ezt támogató intézmények is hiányoznak. A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium által 2004-ben kiadott PPP Kézikönyv⁴ elsősorban közszféra szakembereinek és döntéshozóinak nyújt iránymutatást és ismerteti a külföldi tapasztalatokat, valamint kutatási eredményeket. Bár a terv szerint 2005 körül létre jött volna a PPP törvény, azóta sincs komplex jogi kerete a PPP beruházásoknak Magyarországon, így a PPP projektekhez kormányzati szinten ajánlott ajánlatkérési- és szerződésminta sem érhető el.

Korábban tiltott volt az önkormányzati tulajdon eladása privát befektetőknek, de a 2005. XCII. törvény (a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény módosításáról) lehetővé tette az egyéni vagyonkezelői jogok átruházását a magánszektorra. A helyi önkormányzatok általában bizonyos közfeladatokat kiszervezés útján látják el, és ez a törvénymódosítás elősegítette, hogy a magánbefektetőkre még több közszolgáltatási feladatot bízzanak.

A PPP projektek végrehajtásához továbbra is a közbeszerzésekről szóló törvényt (CXLIII/2015) kell alkalmazni, és néhány esetben a koncessziókról szóló törvényt (XVI/1991). Tekintve, hogy a PPP projektek meglehetősen összetettek, nem minden esetben világos, hogy az adott projektet szolgáltatásnak vagy építési beruházásnak kell-e tekinteni, és emiatt milyen szabályok vonatkoznak adott projektre.

Magyarországon a PPP projektek beszerzése általában tárgyalásos úton valósul meg, hogy a szerződő hatóság alkalmazkodni tudjon az ajánlattevő igényeihez, és hogy pontosabban meg lehessen határozni a követelményeket. Ugyanakkor az egyes PPP konstrukciók egyedisége miatt gyenge volt az állami kontroll a szerződő hatóság számára kedvezőtlen feltételek kialakítása felett.

A PPP egyfajta koncesszió, tehát ha az állam vagy a helyi hatóság bizonyos tevékenységek gyakorlásához való jogot átruhazza, a PPP együttműködést (és a beruházást) a koncessziós szabályoknak megfelelően kell kidolgozni.

A 94/2018 kormányrendelet alapján a nemzeti vagyon kezeléséért felelős miniszter gondoskodik a “PPP beruházás keretében megvalósult és folyamatban lévő kulturális, infrastrukturális és sportlétesítményekkel összefüggő fejlesztési feladatokról, továbbá e PPP szerződésekben meghatározott, az államot érintő jogokból és kötelezettségekből fakadó feladatokról, valamint e PPP projektek és szerződések kezeléséről”.

Bár a központi ellenőrzés megvalósult, a 2000-es évek elejére jellemző PPP projektjeinek megfelelő társadalmi ellenőrzése és megértése nem volt biztosított.

³ <http://beruhazas.eu/?cat=53>

⁴ Karakas Péter-Leiner Vera-Percze Róbert-Wagner Anna: PPP kézikönyv. A köz-és magánszféra sikeres együttműködése. (Szerkesztette: Leiner Vera). Budapest, 2004. 127. Komáromi Nyomda.

1.1.2. A piac értékelése

A nemzetközi trendekhez hasonlóan, a PPP koncepciója Magyarországon a 2000-es évek elején jelent meg. Az első PPP beruházás a Budapest Sportaréna kivitelezése volt. 2004-től a PPP beruházások száma jelentős mértékben nőtt a 2010-es évek elejéig.

Azonban meg kell jegyezni, hogy a PPP koncepció szigorúan vett értelmezése alapján a Magyarországon alkalmazott megoldásokat nem lehet teljes értékű PPP beruházásoknak tekinteni. A PPP projektek fő mozgatórugója eredetileg a forráshiányok kitöltése volt. Az állami/önkormányzati szereplők számára a projektek értékét az adta, hogy minőségi szolgáltatást kaptak rövid határidővel, az önkormányzatok hitelképességét nem rontó, megfizethető pénzügyi konstrukció mellett, de a PPP kockázat-megosztási mechanizmusaiiban rejlő lehetőségeket alig használták ki. A kormány nem rendelkezett megfelelő módszertani ismeretekkel és üzleti menedzsmenti megközelítésmóddal, pedig ezekre szükség lett volna ezen pénzügyi rendszer tudatos és megfelelő használatához⁵.

2003 és 2006 között állami szinten 133 szerződött PPP projekt zajlott, 18-27 éves időtartamra, nettó jelenértéken nagyjából 2,35 milliárd euro értékben. A 2007-ben indított PPP beruházások nettó jelenértéke meghaladta a 2,2 milliárd eurót,⁶ később a magyar PPP piac drasztikus recesszióba zuhant számos tényező miatt. A helyi önkormányzatoknak 2012-től jelentős állami támogatásra volt szüksége a főként oktatási szektorban lévő PPP projekt működtetéséhez. 2016 végére 12 PPP projekt kiváltásáról szóló szerződést írtak alá 90 millió euro értékben, melyek 43 millió euro nyereséget hoztak.

A 2019, 2020 és 2021-es költségvetésekben⁷ is évi 2 milliárd forintot különített el a kormány a Felsőoktatási vagyongazdálkodási feladatokra, amely összegek a PPP projektek kiváltását hivatottak elősegíteni: „Az előirányzat biztosítja a forrást a felsőoktatási ágazat legelőnytelenebb és a továbbiakban felsőoktatási célokra nem vagy csak részben hasznosított PPP konstrukcióinak kiváltására, amelynek legfontosabb célja a PPP konstrukciókkal kapcsolatos kötelezettségek megszüntetése vagy csökkentése“.

Elsősorban állami szinten alkalmazták Magyarországon a PPP konstrukciókat: az utóbbi években az autópálya építések teszik ki a PPP kiadások legnagyobb részarányát, ezen kívül a MÚPA és az a börtönök PPP kiadásai voltak jelentősek. A korábbi évekhez képest az oktatási, kulturális és sportberuházások aránya visszaszorult.⁸

A sikertelen és/vagy rossz feltételek mellett megvalósított beruházások növelték a bizalmatlanságot a PPP projektekkel szemben, emellett a megfelelő szabályozás és a támogató intézmények hiánya egy szinte halott PPP piacot eredményezett.

Helyi szinten, a PPP néhány jellemző formája azonban elterjedt: szolgáltatási és üzemeltetési megállapodások vannak érvényben (pl. a hulladékkezelésre), továbbá lízingszerződéseket is alkalmaznak, de a KNE felújításokhoz összetettebb modellekre lenne szükség, mint pl. a BOT (építés-üzemeltetés-átadás) vagy a DBO (tervezés-építés-üzemeltetés).

Jelenleg több kereskedelmi bank is lehetővé teszi 'állami és önkormányzati közszolgáltatások ellátásában a magánpartner részvételét elősegítő (PPP) fejlesztések és beruházások' finanszírozását, (pl. MKB, OTP, Raiffeisen).

⁵ KOZMA Miklós: PPP in Hungary; Vezetéstudomány, XLVII. ÉVF. 2016. 2. SZÁM, pp19.-/ ISSN 0133-0179; http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/2276/1/VT_2016n2p19.pdf

⁶ CSONKA Zsuzsa: PPP beruházások Magyarországon, az M6-os autópálya esettanulmányán keresztül, 2011

⁷ www.parlament.hu

⁸ <https://g7.hu/kozelet/20190823/iden-130-milliardot-koltunk-az-mszp-szdsz-kormanyok-kobe-vesett-szerzodeseire/>

1.2. Energiahatékonyság-alapú szerződések (EPC)

1.2.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keretek

Magyarországon változatlanul az EPC (ismertebben: ESCO) konstrukció a legismertebb finanszírozási forma az állami támogatások és a banki kölcsönök után. A jogi szabályozásban az elmúlt években nem történt változás. Az energiahatékonyságról szóló törvény (LVII./2015) meghatározza az energiahatékonyság-alapú szerződések és az energiaszolgáltató vállalatok fogalmait:

- energiahatékonyság-alapú szerződés: az energiafogyasztó és az energiahatékonysági szolgáltató között létrejött olyan szerződés, amelyet teljes időtartama alatt ellenőriznek és nyomon követnek, és amelynek keretében nyújtott energiahatékonysági szolgáltatások ellentételezése a szerződésben megállapodott szintű energiahatékonyság-javulás vagy más energiahatékonysági kritérium teljesítésével összefüggésben történik;
- energiahatékonysági szolgáltató: az a gazdálkodó szervezet, aki energiahatékonysági szolgáltatást nyújt vagy egyéb energiahatékonyság-javító intézkedést hajt végre a végső felhasználó létesítményében vagy helyiségében; az energiahatékonysági szolgáltatás jelentése ebben az esetben: olyan fizikai előny, haszon vagy javak szerződés alapján történő biztosítása - beleértve a szolgáltatás nyújtásához szükséges üzemeltetést, karbantartást és ellenőrzést is, ha ilyen szolgáltatást e szerződés tartalmaz -, amelyek az energia és az energiahatékony technológia vagy cselekvés kombinációjából származnak és rendes körülmények között bizonyítottan az energiahatékonyság igazolható, mérhető vagy felbecsülhető javulásához vagy primerenergia-megtakarításhoz vezetnek.

A törvény (11.§) kötelezi a közintézményeket, hogy az energiahatékonyság-alapú szerződéseiket írásban kössék meg és tartsák be az ilyen szerződések minimális tartalmáról szóló kormányrendelet (122./2015) előírásait, például:

- a szerződés tárgyát képező energiahatékonysági szolgáltatás, valamint a végrehajtása érdekében nyújtandó járulékos szolgáltatás leírása és azok költségei, és a végrehajtásra vonatkozó kötelezettség
- a garantált megtakarítás mértéke
- a szerződésszegés esetén alkalmazandó jogkövetkezmények, különös tekintettel a vállalt, garantált megtakarítás nem teljesülése esetére alkalmazandó jogkövetkezményekre,
- a szerződés végrehajtására vonatkozó feltételekben bekövetkező, a vállalt garantált megtakarítás mértékét befolyásoló esemény esetén alkalmazandó rendelkezés,
- az energiahatékonysági szolgáltatással elért megtakarítás rendszeres mérésére vonatkozó rendelkezések, a mérések referencia időpontjai, továbbá a megtakarítás ellenőrzésére, nyomon követésére vonatkozó rendelkezések,
- az energiahatékonysági szolgáltatással elért megtakarítás pénzbeli értékének felek közötti megosztására vonatkozó rendelkezések.

Az energiahatékonyság-alapú szerződésről, és a szerződés kötelező tartalmi elemeiről további információ az Energiahatékonyság weboldalon található, ahonnan egy szerződés minta is letölthető. Elérhetőség: <https://www.enhat.mekh.hu/esco>

Sajnálatos módon ez az EPC szerződés minta nagyon általános, de egy további kapcsolódó dokumentum további tájékoztatást és segítséget nyújt a szerződés tartalmának megfelelő megfogalmazásához.

A magyar állami Zöld Bank megalapítását 2015 elején jelentették be, melynek feladatkörében szerepelt (volna) többek között az ESCO finanszírozás, az energiahatékonysági és megújuló energia projekteket segítő pénzügyi termékek fejlesztése, valamint a hazai és EU-s visszatérítendő és vissza nem térítendő források hatékony kihasználása. A Bank helyett végül a Nemzeti Energiagazdálkodás Zrt. került felállításra, azzal a szándékkal, hogy az energiahatékonysági beruházások katalizátora legyen többféle pénzügyi termék

segítésével. Az elmúlt években ez a terv részben megvalósulni látszik, de a piac még mindig meglehetősen szűk, és annak felélénkítése sok erőfeszítést igényel.

Az Európai Bizottság, az Európai Statisztikai Hivatallal (Eurostat) együttműködve 2017 őszén lebontották az energiahatékonyság-alapú szerződések és a kapcsolódó beruházások egyik fő akadályát. Az Eurostat új irányelvei jelentősen megnövelhetik azon közintézmények számát, melyek képesek EPC típusú szerződéseket kötni, ugyanis az új szabályok lehetővé teszik, hogy a végrehajtott beruházások értéke az ESCO könyvelésében jelenjen meg (eddig a tulajdonos közintézmények könyveit terhelte a beruházási összeg). Ezáltal a közsféra költségvetési hiánya nem növekszik (könyvön kívüli kötelezettségvállalás). A közsféra költségvetési hiányára vonatkozóan Magyarországon nagyon szigorú a szabályozás, így a korábbi iránymutatások szinte ellehetetlenítették az EPC beruházásokat.

1.2.2. A piac értékelése

A korábban (1990-től kb. 2008-ig) virágzó magyar ESCO piac számos tényező miatt recesszióba süllyedt: beszűkültek a lehetőségek, a piac kisebb lett és az ESCO vállalatok száma 20-30-ról 6-8-ra csökkent 2020-ra. Magyarországon az ESCO-beruházások kis számának két oka van. Először is, az energia világpiaci ára alacsonyabb, így a beruházások nehezebben térülnek meg. A mesterségesen, kormányzati intézkedéssel alacsonyan tartott energiaárak Magyarországon a magánsféra számára vállalhatatlan hosszúságúra nyújtják a megtérülési időt. Másrészt, az ESCO piac szereplőivel szemben bizalmatlanság alakult ki, az ügyfelek számára gyakran kedvezőtlen szerződéseik miatt.

Az ESCO konstrukció szabályozási háttere nem kellőképpen kiforrott, és piaci megítélése is változó. Sok piaci szereplő halasztott fizetésű vállalkozási szerződést ért ESCO konstrukció alatt, míg valójában az ESCO-nak az energiahatékonyságra vonatkozó szolgáltatásnak kellene lennie, nem árubeszerzésnek.

Az ESCO-alapú épületenergetikai felújítások jellemzően a közösségi szférában valósultak meg. A magántőkéből finanszírozott ESCO-k épületfelújítási tevékenysége a projektek jövedelmezősége okán szinte kizárólag a fűtési rendszerek korszerűsítésére korlátozódott. (A hőszigetelés és nyílászárók az épületek integráns részét képezik, ezért ezeket az ESCO-k nem tudják saját könyveikben aktiválni. Így az ESCO-knak nincs tényleges pénzügyi kontrollja ezen beépített elemek felett, ami beruházásukat kockázatosabbá teszi.)

Ez a megközelítés tartósan elvonja a forrásokat a lényegesen hosszabb megtérülésű, az épületek energiateljesítményét javító intézkedésektől (hőszigetelés, nyílászáró csere), és kedvezőtlen az épületek ún. energetikai mély felújítása (deep renovation) koncepciója érvényesítése szempontjából.

2010 és 2014 között sikeres ESCO szerződések jöttek létre a közvilágítás korszerűsítésére az EBRD SEF (Sustainable Energy Finance) kezdeményezése keretében (MFFFE: Municipal Finance Facility - Energy Efficiency).

Előkészítő források és helyi szakismeret hiánya kiszolgáltatottá teszi az önkormányzatokat az ESCO partnerekkel szemben.

A hazai gyakorlatban olyan ESCO portfóliók nem ismertek, melyek elérték egy olyan kritikus tömeget, hogy közös energiabeszerzés, kivitelezés és/vagy finanszírozási volumen árcsökkentő tényezőit érdemben ki tudták használni.

Az Intelligens Energia Európa program által támogatott Transparens⁹ projekt végrehajtására 2013-2015 között került sor, 20 (köztük Magyarország) európai ország együttműködésével. A Transparens projekt célja az volt, hogy átláthatóvá és megbízhatóvá tegyék az Energiahatékonyság-alapú Szerződések (EPC) piacát Európában. Az egyik legnagyobb eredménye az EPC-projektek végrehajtására vonatkozó Etikai Kódex

⁹ <http://www.transparens.eu/uk/uk-home/uk-welcome-to-transparens-project>

létrehozása volt (és annak a 20 résztvevő országra adaptált verziói). Sajnos hosszabb távon a projekt Magyarországon nem ért el jelentős hatást.

Mindezek ellenére, 2017 előtt a helyi önkormányzatok szintjén kevés esély volt az ESCO projektek megvalósítására a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program által nyújtott 90-100%-os vissza nem térítendő támogatások miatt. A jelenlegi ESCO tevékenységek főként a magánvállalatok körében jelennek meg, mert számos egyéb akadálya van az EPC szerződéseknek az állami szférában (lásd alább).

Az Energiahatékonyságról szóló Irányelv teremtett bizonyos piaci potenciált az ESCO-k számára: 1600 nagyvállalatnak kell energetikai auditot végeznie. Ezek az auditok potenciálisan energiahatékonysági projektekre ösztönöznek - akár ESCO finanszírozással. A kormány 2014-ben létrehozott egy állami ESCO-t, a Nemzeti Energiagazdálkodási Zrt.-t (az állami ESCO vállalatok egyszerre lehetnek piactorzító hatásúak és lehetnek előnyösek a tudás és a bizalom elmozdításában). 2017-ben a NEG Zrt.-t¹⁰ átalakították és mára elmondható, hogy jelentős szereplővé vált a magyar ESCO piacon.

Szerződő partnerei jelentős részét állami szervezetek, ill. önkormányzatok adják, elsősorban az állami háttérű cég által nyújtott biztonság miatt. Az elmúlt évek önkormányzati projektjeit főleg a fűtés/gépészeti korszerűsítés, valamint a megújuló energiahordozókra való átállás tette ki.

A legjelentősebb ESCO vállalatok Magyarországon 2020-ban:

- Energy Hungary Energetikai Zrt. - www.energy-hungary.hu - aláírta az Etikai Kódexet és aktív szereplője az üzleti szektor EPC projektjeinek
- GREP Zrt. (Green Public Lighting Zrt.) - <http://greplight.eu/> - aláírta az Etikai Kódexet, közvilágítási EPC projektek terén aktív
- Engie Magyarország Kft., korábban: Cothec Ltd. - www.cothec.hu - aláírta az Etikai Kódexet
- ErgoSys Zrt. - www.ergosys.eu - aláírta az Etikai Kódexet, kifejezetten lakossági EPC projektekre fókuszál
- Nemzeti Energiagazdálkodási Zrt Zrt. - www.negzrt.hu - állami ESCO, a komplex szolgáltatásokat nyújt, állami/önkormányzati ügyfelekre összpontosít
- EON Hungary
- ENERIN Zrt. (enerin.hu) önkormányzati közvilágítási rendszerek korszerűsítése.

A legelterjedtebb EPC projektek a közszférában a közvilágítás felújítását célozzák. Ugyanakkor a nem kellően átgondolt támogatáspolitikai a közvilágítási projekteket magas támogatásintenzitású vissza nem térítendő forrásokkal is támogatta, amely túlzottan erős konkurencia volt a piaci ESCO-knak.

Jelenleg sincs kifejezetten az ESCO-k számára elérhető pénzügyi eszköz.

1.3. Közösségi finanszírozás (CF)

1.3.1. Jogi, szabályozási és adminisztratív keret

Magyarországon az elmúlt években nem került kialakításra kifejezetten a közösségi finanszírozásra vonatkozó jogi szabályozás. A civil és non-profit szervezetekre (CLXXV./2011) és a személyi jövedelemadóra (CXVII./1995) vonatkozó törvények szabályozzák az adományozás lehetőségeit. Általánosságban, a non-profit szervezeteknek nyújtott adomány a civil szervezetnek - létesítő okiratban rögzített céljaira - ellenszolgáltatás nélkül juttatott eszköz, illetve nyújtott szolgáltatás. Ami a helyi önkormányzatokat illeti, a vonatkozó (CLXXXIX/2011) törvény nem sorolja az adományokat a helyi önkormányzatok lehetséges bevételei közé, de említi egy "egyéb sajátos jövedelem" kategóriát, melybe az adomány besorolható. Így a

¹⁰ <http://www.negzrt.hu/>

helyi önkormányzatoknak lehetősége van bankszámlát nyitni és adott célra pénzgyűjtésbe kezdeni. Ezen felül, a helyi önkormányzatoknak, vagy egyéb, az irányításuk alatt álló intézményeknek általában van non-profit alapítványa, melynek segítségével indíthatnak közösségi finanszírozási kampányt.

Azonban a tőke alapú közösségi befektetést és közösségi hitelezést (pl. megújuló energiás fejlesztések) kvázi tiltják a finanszírozási szabályozások és törvények, mivel csak dedikált és regisztrált bankok és pénzügyi intézetek gyűjthetnek és csoportosíthatnak át pénzt. Alapvetően két lehetőség van ilyen projektek megvalósítására: az egyik olyan projekt alapú vállalkozás létrehozása, amelyben pénzügyi intézetek vesznek részt (melyek szerepelnek a Nemzeti Bank nyilvántartásában), ez azonban bonyolult. A másik lehetőség az, hogy a pozitív elbírálás reményében a Nemzeti Bank álláspontjáért és engedélyéért kell folyamodni, magyarázatot adva a projekt hátterére és céljaira. Nincs adat a jóváhagyott kérelmek számát illetően, de az Energiaklub egyszer megpróbálta és elutasító választ kapott.

2012-ben felállították az Adománygyűjtő Szervezetek Önszabályozó Testületét (ASZÖT, 2018-hoz képest közel 50%-kal nőtt a tagok száma: immár 46) és kialakításra került az Adománygyűjtő Szervezetek Etikai Kódexe is. Az aláíró szervezetek megkapják az "Etikus Adománygyűjtő Szervezet" minősítést. Az ASZÖT tagok vállalják az éves monitorozást, valamint információk átadásával az Etikai Kódex kritériumainak való megfelelést, és a szolgáltatásért cserébe díjat fizetnek.

2018-ban az Európai Parlament és a Tanács publikált egy rendeletervezetet az európai közösségi finanszírozási üzleti szolgáltatókról, amely határokon átnyúló szolgáltatásokat egységes szabályozását kívánja megvalósítani. A rendelet hatályba lépése 2021 második felében, 2022 elején várható és életbe lépését követően minden tagállam számára alkalmazandó lesz és várhatóan a crowdfunding elterjedését fogja segíteni.

2019-ben megjelent az MNB saját FinTech Stratégiája¹¹, amely a hazai pénzügyi rendszer digitalizációjához kívánt keretet biztosítani. A stratégia többek között a crowdfunding szabályozási hátterének megteremtésére tett javaslatot.

1.3.2. A piac értékelése

Az adományalapú közösségi finanszírozás Magyarországon is megjelent az első közösségi adománygyűjtő oldalak elindulásával.

A fő online közösségi finanszírozási (KF) platform Magyarországon a www.adjukossze.hu, melyet a Nonprofit Információs és Oktató Központ (NIOK) tart fenn és támogat. A platform és a kapcsolódó szolgáltatások csak non-profit, civil szervezetek számára érhető el 2013 óta, és több, mint 2,7 millió euro értékű adományt realizált működése alatt.

A projektek átlagos mérete jelenleg 3350 euró körül van. A 2020-as COVID-19 járvány idején jelentősen megnőtt a hazai adományozói lelkesedés, az adjukossze.hu oldal már júliusra elérte azt az adományösszeget, amelyet tavaly csak év végén realizált.

A givemychance.com szintén egy Magyarországon alapított platform, amely elsőként biztosít lehetőséget magánszemélyek számára adománygyűjtésre, valamint jutalomalapú közösségi finanszírozást is lehetővé tesz, így az adományozó hozzájárulásáért cserébe később valamilyen nem pénzbeli jutalmat kaphat.

A www.gofund.me.com-ot szintén használja néhány magyar szervezet. Van ugyan ezen kívül is néhány további platform, de azoknak nincs támogatottsága, következésképpen eredményei sem igazán. A Facebook adományozó platformja 2019-től elérhető Magyarországon.

¹¹ <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-fintech-strategia-final.pdf>

Az adományozást segítő platformok megkönnyíthetik a kampányok technikai megvalósítását, de fontos megemlíteni, hogy a helyi közösségek finanszírozási kampányai valójában akkor sikeresek, ha azok tartalmával, céljaival és üzenetével a helyi lakosok azonosulni tudnak. Alapvető fontosságú azonban legalább egy egyszerű online (al)oldal létrehozása adományozási lehetőségekkel. Az online platformok a hirdetési költségek fedezetéhez szükséges anyagi források hiányát emelték ki, mint a siker egyik akadályát, továbbá az elérhető médiafelületek visszaszorulása és általánosságban véve a kedvezőtlen gazdasági, politikai és társadalmi környezet is akadályozó tényezők.

Statisztikai eredmények alapján az adományozásra való hajlandóság jó Magyarországon nemzetközi összehasonlításban. Az átlagos adomány 20-25 euró körül van jelenleg (lassú növekedés). A csak adomány-alapú közösségi finanszírozás gyakori a közszférában Magyarországon, a legtöbbször helyi szinten hajtják végre, bármely specifikus platform igénybevétele nélkül. A jutalmazással járó közösségi finanszírozás szintén jelen van, de a tőke- és hitelezési modellek nincsenek használatban a nem megfelelő szabályozás miatt.

Érdekes eset és egy lehetséges követendő példa Ajka Önkormányzata, ahol egy óvodát újítottak fel részben közösségi finanszírozással (kb. 50-50% volt a magán és önkormányzati forrás aránya).

Egy innovatív példa a közösségi finanszírozásra Magyarországon a Helyi Energiatakarékossági Együttműködések Segítése (HETES) Program, amelynek célja volt, hogy új finanszírozási modelleket és szerkezeteket találjon az energiahatékonysági befektetések előmozdítására helyi, közösségi szinten. Az eredeti elképzelés (és a nyugat-európai példák) szerint szövetkezeti formában egy kisebb közösség tagjai egy helyi érdek mentén pénzgyűjtésbe kezhetnek, majd az összegyűjtött összeg mellé a meghatározott céloknak megfelelően hitelt vehetnek fel. Mivel Magyarországon szövetkezeti formában a pénzgyűjtés nem bizonyult megvalósíthatónak, a Magnet Bankkal (Magyarország első közösségi bankjával) együttműködésben jött létre egy energiahatékonysági beruházásokra alkalmazható közösségi finanszírozási forma. Ennek lényege, hogy a szerződő fél a bankba helyezi pénzét, és lekötésével kedvezményesebbé teheti egy általa kiválasztott hitelfelvevő hitelének díját. A helyi érdekeltség mentén több finanszírozót be lehet vonni, és a tapasztalat azt mutatja, hogy az új finanszírozási forma iránt önkormányzatok, valamint a vállalkozók részéről is jelentős érdeklődés tapasztalható. Túlnyomórészt napelemes beruházások valósultak meg ez idáig.

1.4 Magyarországra vonatkozó következtetések és javaslatok az innovatív finanszírozási formák elterjesztési lehetőségeire

A PPP és ESCO esetében a jogi szabályozás és az intézményi háttér hiánya, valamint ezen innovatív finanszírozási formákra vonatkozó jó gyakorlatok ismerete hiányzik. Az épület felújítások állami szintű ösztönzésének hiánya, valamint egyéb tényezők, mint például az energiahatékonyságot hátráltató politikák és üzenetek (pl. a 2012. óta bevezetett rezsicsökkentés) szintén hátráltatják az új finanszírozási formák elterjedését. A mesterségesen, kormányzati intézkedéssel alacsonyan tartott energiaárak a magánszféra számára vállalhatatlan hosszúságúra nyújtják a megtérülési időt. Kellő szakismeret és az előkészítő források hiánya kiszolgáltatottá teszi az önkormányzatokat PPP és ESCO partnerekkel szemben, A zöld közbeszerzések adaptálása az állami szektorban, a szakértőkkel való konzultáció és az érdekelt felek bevonásának növelése mind az innovatív finanszírozás elterjedéséhez járulnának hozzá.

Az EPC modell alkalmazása az állami tulajdonú épületeken végzett nagyobb felújítások (KNE) esetén gyakran korlátos, ugyanis az ESCO vállalatok rövid megtérülési időt (2-8 év) várnak el. Azonban néhány területen ezek a konstrukciók megfelelően működnek, például a fűtési és világítási rendszer felújításánál. Napjainkban, mikor az energiaszolgáltató vállalatok elkezdnek megjelenni az ESCO piacon, a több épülettel (azaz nagyobb fogyasztással) rendelkező projekteknek is van esélyük az ESCO finanszírozásra. Az ESCO

modell olyan (komplexebb) projektekre is alkalmazható lehetne, melyeket részben a közintézmények a saját költségvetésükből kiegészítenének.

A közösségi finanszírozási forma esetében a jogi szabályozás hiánya nem merült fel problémaként, ez esetben inkább az önkormányzattól és államtól elvárt tradicionális gondoskodó szerep, valamint a magas adók és járulékok vetik vissza az adományozási hajlandóságot. Az önkormányzatok számára a lehetőség adott saját vagy egyéb forrásaik kiegészítésére a közösségi finanszírozás által (match-funding), azonban a gyakorlatban egyelőre kevésbé elterjedt ez a konstrukció.

A főként közösségi funkciókat betöltő középületek, mint kulturális vagy oktatási épületek, vagy olyan épületek, melyek nagyon jellemzőek adott településre (történelmi helyek, örökségek) és ahol várhatóan sok lakos mozgósítható ideális kampánylehetőségeket biztosíthatnak.

A jó példák széles körű ismertetése, valamint a kevésbé ismert innovatív finanszírozási formák publicitása minden esetben bizalomerősítő hatással bírna.

PPP - Következtetések és javaslatok

Sok év munkájára lenne ahhoz szükség, hogy jelentős javulást lehessen elérni az épület-felújítási PPP piacon. A kormány elköteleződése nélkül ez a folyamat azonban nem tud elkezdődni.

A legnagyobb piaci kihívások/akadályok, melyeket le kell küzdeni a PPP szélesebb körű alkalmazásához:

- bizalomhiány,
- a jogi szabályozás és az intézményi háttér hiánya,
- a jó példák hiánya,
- nincsenek megbízható, tőkeerős partnerek a vállalkozói szférában,
- kellően át nem gondolt támogatáspolitikai,
- nem különül el a tervezésben, hogy melyik közösségi fejlesztés valósítható meg támogatásból, melyik piaci forrásokból,
- a közsféra kapacitásainak és ismereteinek hiányosságai.

ESCO - Következtetések és javaslatok

A legnagyobb piaci kihívásokat/akadályokat, melyeket le kell küzdeni az EPC szélesebb körű alkalmazásához, több EU által finanszírozott projekt¹² is azonosította már és a szükséges teendők is látszanak:

- tájékoztatás, figyelemfelhívás az innovatív finanszírozási módszerekre (pl. ESCO), be kell mutatni az önkormányzatoknak a vonatkozó jó gyakorlatokat,
- a kiszámíthatatlan szakpolitikai változások elkerülése,
- támogatáspolitikai kiszámíthatóságának növelése,
- a szakértőkkel való konzultáció és az érdekelt felek bevonásának növelése,
- az épületfelújítások ösztönzése, beleértve a zöld közbeszerzések adaptálását az állami szektorban,
- az üzleti partnerség javítása az etikai kódex segítségével, képviselői testület létrehozása, információterjesztés, mintadokumentumok közzététele,

¹² INTERREG Feedschools, Transparense

- az ügyfelek és az ESCO vállalatok megbízhatóságának javítása, vagy az EPC ügyfelek kiemelt kezelése a banki ESCO termékek esetén,
- az állami támogatások elérhetőségének megváltoztatása: arányának a teljes elszámolható költségben maximum 25-30%-ra való csökkentése, az összetettebb projektek előnyben részesítése, hangsúlyos nyomonkövetési elem beépítése,
- garanciaalap létrehozása, ami helyettesíti vagy kiegészíti a vissza nem térítendő állami támogatásokat.

Ezek a javaslatok napjainkban is relevánsak, ugyanis nem történtek jelentős változások.

Az EPC modell alkalmazása az állami tulajdonú épületeken végzett nagyobb felújítások (KNE) esetén gyakran korlátos, ugyanis az ESCO vállalatok rövid megtérülési időt (2-8 év) várnak el. Azonban néhány területen ezek a konstrukciók megfelelően működnek, például a fűtési és világítási rendszer felújításánál. Napjainkban, mikor az energiaszolgáltató vállalatok elkezdnek megjelenni az ESCO piacon, a több épülettel (azaz nagyobb fogyasztással) rendelkező projekteknek is van esélyük az ESCO finanszírozásra. Az ESCO modell olyan (komplexebb) projektekre is alkalmazható lehetne, melyeket részben a közintézmények a saját költségvetésükből kiegészítenének.

Közösségi finanszírozás - Következtetések és javaslatok

A közösségi finanszírozás optimálisan kiegészítheti a helyi önkormányzatok saját vagy egyéb forrásait (match-funding). A főként közösségi funkciókat betöltő középületek, mint kulturális vagy oktatási épületek, vagy olyan épületek, melyek nagyon jellemzőek adott településre (történelmi helyek, örökségek), ideális kampánylehetőségek, tehát, ahol várhatóan sok lakos mozgósítható.

A KF kampányok végrehajtásának legfőbb akadályai a helyi önkormányzat szintjén:

- a helyi önkormányzatokba vetett bizalom hiánya,
- a speciális kommunikációs tudás és a lelkes csapat hiánya a kampányokhoz,
- az egész kampány alatti érdeklődés fenntartásához szükséges kapacitás hiánya,
- az a széleskörűen elterjedt lakossági hozzáállás, hogy a középületek felújítása a (helyi) önkormányzat feladata, a beszedett adók már így is megterhelők, ne kérjen több pénzt az önkormányzat.

A legfőbb lépések annak érdekében, hogy a KF széles körben alkalmazott eszköz lehessen a helyi önkormányzatoknál: egy, a közösségi finanszírozást támogató eszközkészlet kialakítása helyi önkormányzatok számára, valamint kísérleti projektek megvalósítása és széles körű kommunikációja (a többi helyi önkormányzat irányába).

**Következtetések és javaslatok az innovatív finanszírozási formák Magyarországon való elterjesztése kapcsán
- összefoglalás**

	PPP	EPC	Közösségi finanszírozás
Előnyök	kockázatok megosztása nincs egyszeri beruházási szükséglet	nincs egyszeri beruházási szükséglet hosszú távú utókövetés, a szolgáltatás minőségének garanciája akár 10-12 évig	lakosság elköteleződik a közös célok elérésére
Korlátok és kihívások	a közszféra kiszolgáltatottsága (tudás- és előkészítési forrás hiány) sikertelen és/vagy rossz feltételek mellett megvalósított beruházások miatti bizalmatlanság alacsony energiaárak magán- és közszféra működési modelljének eltérései	a közszféra kiszolgáltatottsága (tudás- és előkészítési forrás hiány) hőszigetelés és nyílászáró csere a pénzügyi kontroll hiány miatt kockázatos az ESCO-k számára a szabályozási hiányosságokat kijátszó piaci szereplők ESCO szerződésnek álcázott vállalkozási szerződéseket kötnek, ami rontja az ESCO-k megítélését alacsony energiaárak magán- és közszféra működési modelljének eltérései	bizalomhiány magas adók és járulékok (lakosság nem szívesen ad ezen felül közcélokra) a kampányok végig viteléhez jelentős erőforrásokra van szükség
Lehetőségek	a banki kölcsönök helyett alkalmazható finanszírozási formák		kiegészítő forrásként jól alkalmazható (pl. pályázati önrész biztosítása) megerősödő kapcsolat a lakossággal
Javaslatok	szabályozási háttér rendezése, támogató intézmény(ek) felállítása jó gyakorlatok és megbízható ESCO cégek bemutatása önkormányzati szakemberek képzése, hogy képesek legyenek ilyen jellegű projektek megvalósítására		önkormányzatok által létrehozott alapítvány, ami által az önkormányzatok is megvalósíthatnak kampányokat

